

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

XXXVI.

Egyházunk és gymnasiumaink mult százbeli történetéhez.

KÖZLI

BENCZÉDI GERGELY.

A mult száz igen nyomasztó körülményei közt csak a legéberebb őrködés és folytonos áldozatok által lehetett egyházunkat és felsőbb két iskolánkat megtartani.

Az eszközök kiteremtésében s általában egyházunk ügyei elintézésében a legfontosabb része volt azoknak a gyűléseknek, melyeket érdemes főcurátoraink világi jelesebb férfiainkkal mindannyiszor tartottak, a hányszor a szükség kívánta.

Egy ily gyűlés határozatait s ezekből kifolyólag P. Horváth Boldizsár fő- és Gál József, köri gondnok körlevelét közöljük ez uttal, melyek érdekes világot vetnek akkori állapotainkra.

* * *

Anno 1754. diebus 12 et 13. maji Medite (?) in confluxu ad Invitationem Illustrissimi dni supremi curatoris Balthasaris P. Horváth, habito, praesentibus sptibus ac Grosis Dominis Johanne Simon seniore de Désfalva, Sigismundo Sándör de Kenos, Johanne Siménfalvi de eadem, Josepho Gál de Kövend, Moyse Váró de Bágyon, Francisco Székely de Torda, Nicolao Gazdag de Bölön, Georgio Nagy de nagy Ajta, et Martino Balog de Bágyon, sequentia sunt tractata et conclusa:

1-mo Dioecesisenként ki kell irni a harminczadik kalongyának, és harminczadik veder bornak in pium usum valo collatioja és ad manus Curatorum effectiva administratioja iránt; az melyre, hogy annyival inkább inducaltassanak az secularisok, az Clerus praeعالىon bono exemplo, és mások előtt adgyanak ezen jó végre, a proportione sui beneficii et benedictionis Divinae; melynek depositoriuma legyen a Parochialis ház, és az Egyházi Atyafiakkal együtt az Curatorok vagy Egyháziak, visellyék jó gondgyát az congestumnak.

2-do Az papok contributioja iránt egyet érteni az m. Reformatus és Lutheranus Statussal, hogy ha lehetne ebben magunkot conjungalnok s conjunctim promovealnok. Annak is végére kell

menni, mikor és mitsoda úton kívánja azon két Religio ezen dolgot promoveálni, hogyha nem conjungálhatnok is magunkot azt az utat követnök mü is. Az mi opinionk az volna, hogy diaetaliter tractaltatnék, és eziránt valo Instantia inter Acta Diaetalia nomine omnium, vel saltem Protestantium Religionum menne eo Felsege eleibe; ez iránt valo correspondentiat pedig praevie az mls. Reformatus és Lutheranus urakkal irás által kell folytatni.

3-tio Nem comparealván ide az Invitatusok, kiváltképpen, qui sunt de stemmate pro voto et supposito Invitationis, et Invitantis: az Tisztségekre valo Candidationkbeli kirekesztetésünk iránt valo sérelmünknek promotioja, az jövő Diaetára halasztatott.

4-to Ugyan azon Diaetan az parajdi Aknáról az Ecclesiasticusok sovának kiadattatását sollicitálni kell.

5-to Az Kályáni Tridualis Processusban novum Gratiolumot expediáltatván, aztat folytatni kell, ugy mindazon által, hogy azon Inquisitio minél hamarébb peragáltassék.

6-to Az Harang és Ecclesia Ládája elviteliért Mélt. Grof Székely László urat Dioecesanus Curator Simon János uram neve alatt evocaltatni kell.

7-mo Kolosvári Kantor Sombori Ferencz uram arestáltatásáért két cancellistát maga vigyen Executiora maga neve alatt, ha peniglen nem akarna, az Mélt. Főcurator ur neve alatt kell lenni.

8-vo Az Tordai elfogott Deákok magok nevek alatt penes processum Aresti két cancellistat vivén ki Executiora az Arestaltato és Arestalok ellen folytassák; melyben Dioecesanus Curator Székely Ferencz uram inviallya.

9-no Az Thoroczkoí és Th. Sz. Györgyi, ugy Turi Quartárol valo Instrumentumokat az Fejérvári káptalanbol ki kell venni; azután az Compilatabeli Articulus mellett mélt. Báró Thoroczkoí István ur ellen, annak elvetelijért, ugy Pálfi Sándorné Szegedi Mária asszony ellen Dioecesanus Curator vagy Esperest neve alatt, processust kell movealni.

10-mo Az Tordai pap inquiraltasson in puncto praetensarum ab ipso Quartarum.

11-omo Az Tordai fa vám iránt, mely eddig az mü Deákinknak járt, az mélt. Fő Ispány urat, az praetitulált Főcurator ur requirállya, hogy az mint ezelőtt valo üdökben az város az catholicusoknak tiz tiz forintokot adott az fa vámért, mivel már azon fa

vám az Unitáriusokról catholicusokra ment által, intimállya eo méltosága az Tordai magistratusnak, hogy azon tiz forint ezután pendaltatnék az Unitarius Deákok számára.

12. In praemissis kivantato Inquisitiokra és Executiokra két Cancellistat kell kérni egy Angariára, kiknek intertentiojokra az Torda vármegyebéli Dioecesisben, az Dioecesanus Curator Székely Ferencz uram, az Kályani dologban Tek. Suki László uram prospiciállyon; fizetések léssen partim az Thoroczkoii és Th. Sz. Gyögyi Eccleziákból, partim és respective az Kályáni dologban a Kolosvár megyei patronusoktól.

P. Horváth Boldizsár főcurator levele Kövendi Tks. nzt. Gál Josef urhoz, aranyos szék vice inspector curatorához, a fennebb említett tricesima iránt.

Ajánlom kedves Jo Uramnak mindenkori kész szolgálatomat!

Recens memoriájában lehet kglđnek, küldöttem volt ez előtt is Irásomot az Tricesima iránt, hogy az Atyafiakat mindenütt maga Dioecesisében per cursum et incumbētia officii requirállya, kérvén pro Deo et pio in Religionem zelo, hogy keresztyéni indulattyokat effective contestalni ne sajnállyák, melyből Professoraink és majd pusztulásra hanyatlott két Scholainkban Tanuló Ifiak Divisiojok és Scholak körül repárálást varó sok ruinák supplealtathassanak; mind eddig ez iránt bizonyos válaszom nem jött, vagyon-é valami congeralva s mennyi? Valamint eddig, ugy mostan is jonak itélem az Benefactorok mindenütt az Loci minister kezében administrállyák, idejét látván pretio forensi distrahaltassék, hogy in paratis kezemben méltathassák, én pedig directe Generalis perceptornak Kolosvárra küldhessem. Tessék azért kegydnek sine mora per cursum hirt adni, urgens lévén az dolog, hogy az sz. Synodus alkalmatosságával reportálhassa nékem T. Esperest uram, hogy in quibus terminis légyen az dolog, ne kellessék én-nékem is oly sok izben irással mind magamnak, mind másoknak incommodalnom. Is-ten minden jora kglđet segélye, várhatván ebbéli desudatiojáért jövendőbéli csalhatatlan jutalmat. Melyek után kívánok maradni

kedves jó uramnak

Vámos udvarhely, 20. máji 1754.

mindenkori kész szolgálja
P. Horváth Boldizsár mk.

P. S. Tiszt. Esperest uramnak jó léssen, hogy kgled irjon (ha penig Pro-Senior van ott kell hirt tenni) kérvón szommal ő kegyelmét is, hogy maga Tractussában levő papokkal együtt az Tricésimát adgyák ki mely jó példa adásokkal mások is az jora inkább ösztönöztetnek.

Czím: Spectabili ac Generoso Dno Dno Josepho Gál de Bágyon Ecclar. in Inclyta Sede de Aranyas Unitar. Inspectori (reliquis Titls) Domino mihi observandissimo.

Gál Josef insp. Curator levele.

Bizodalmas jo uraimnak s Asszonyaimnak ajánlom kegyelmeteknek kész köteles szolgálatomat!

Mi nemű levelét vettem recenter Mélt. Főcurator urunknak az Tricesima iránt, ex annexa copia Jo urainknak s Asszonyainknak értesére adni kívántam. Látván azért hogy mely szükséges, hogy én is az mélt. urat sietve informállyam, jóllehet kegyelmek közül némelyek az Tricesimae Titulust detrectállyák, de ha egyéb titulus alatt akarja is maga keresztyéni zelussát contestálni nem difficultatik, csakhogy nékem ne sajnállyák, ki mennyire szánta magát, notificálni, hogy én is magam kötelességemet tehessem. Az végre penig Unitaria Religionkon lévő Scholamester uraimék, nem sajnállyák reméllem, kegyelmeteket házanként requiralni, ő kegyelmektől hogy specificatiot vehessek, ne sajnállyák eo kegyelmek magokot declaralni. Kérem is ő kegyelmeket, hogy ügyekezék sietve ezen cursusomat, és az m. főcurator ur levelét elhordozván kezemben visszahozni, hogy addig mig Tiszt. Koncz uram meg indulna eo kegyelme által tehessek informatiot. Továbbra kívánom, hogy Isten eo Felsége minden jora segéllye kegyelmeteket, maradok

Jo uraimnak s Asszonyaimnak

kész köteles szolgálja

Gál Josef mp.

P. S. Tiszt. Predikator uraimék is, ki mennyit conferralhat, specificatioban elvárom.

Czím: Az nemes Aranyos széki Unitária Religion lévő (Tit.) Clerus, Possessor, Assessor Jo uraimnak s az Krisztusban kedves Atyámfainak eo kegyelmeknek. *)

*) Kénosi T. J. gyűjteményéből a főconsistorium levéltárában.